

Inatsisartunut ilaasortaq
Niels Thomsen
Demokraatit
-/maani

§ 37.1 naapertorlugu apeqqummut nr. 54/2011-mut akissut. Pualavallaarneq aamma kalaalimerngit pillugit

Inatsisartut suleriaasianni § 37.1 naapertorlugu ilaasortap apeqqutaanut qujavunga, tassanilu pineqarput:

1. Suliniutit suut Naalakkersuisut aallartissallugit eqqarsaatigivaat innuttaasut avataanit tikisitanik orsukkaajusunik sukkukkaajusunillu nerinnaamisillugit kalaaliminernik nerinerulersikkumallugit.

2. Suliniutit suut Naalakkersuisut aallartissallugit eqqarsaatigivaat innuttaasut timigissarnerulersikkumallugit allatulluunniit ulluinnarni aalanerulersikkumallugit?

(Inatsisartunut ilaasortaq Niels Thomsen, Demokraatit)

Tunggavilersuut:

Apeqquteqarnermi tunggavigineqarpoq nunatsinni pualavallaartut amerlavallaalersimanagerat ilisimatusarnikkut misissuinerit takutissimammassuk, aamma pualavallaartut amerlavallaarnerisigut Peqqinnissaqarfik siunissami artukkerneqalersussaammat pualavallaarnerup kingunerisaanik nappaataalersartut pissutigalugit, nappaatit soorlu makku: uummatip taqaasigut nappaatit, kræfti, sukkorneq type 2, aap naqitsineta qaffasippallaarnera aamma kolesteroleqarpallaalerneq. Pinaveersaartitsinerup pisariaqarnera apeqquteqartup oqaatigaa, immikkullu tikkuarlugu nerisassat timigissarnerlu pingaaruteqarluinnartuusut, tassungalu atatillugu kalaaliminertornerulernissaq eqqumaffiginerusariaqartoq, kiisalu timigissarnerulernissaq imaluunniit sunngiffimmi timimik atuinerulernissaq pimoorunnerulertariaqartut.

Akissut:

Ullutsinni qanoq inooriaaseqarnerup kingunerisaanik nappaatit amerliartupiloornerisa qaangerniarneqarnissaat anguniarlugu pinaveersaartitsinerup aqutissatuaaneraniq apeqqutilliusup isummorsornera isumaqatigaara. Inooriaatsip kingunerisaanik nappaataarsartut amerliartornerat pissutigerpjarlugu inuit peqqissuunissaannik suliniut Inuuneritta pilersinneqarsimavoq.

10. marts 2011
Sagsnr. 2011-046719
Dok. Nr. 582659

Postboks 1160
Tlf: 34 50 00
Fax: 32 55 05
3900 Nuuk
Email: pn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Pualavallaalernerup pissutigerpiarpaa nukissanik atuinermut sanilliullugu nukissanik annertuallaanik nerisoqartarnera. Pualavallaalernissamut apeqqutaalluinnartuupput inuit ataasiakkaat qanoq nerisaqarneri qanorlu timiminnik atuisarnerat, Inuunerittamili tikkuarneqarpoq peqqissuunissaq ajornanngitsuusariaqartoq – tamatumunnga ilanngullugu aningaasaqarniarnermik artukkiinani. Nerisaqarnermut timimillu atuinissamut Inuunerittap aqcutissaaneragaa tassaavoq "*nerisaqarnermut timimillu atuinermut naleqqiullugu peqqissuuneq ersarissarneqartariaqarpoq*". Ilaatigut anguniagaapput kalaalimerngit aamma nerisassat eqqussukat peqqinnartut qinigassat arlariaarnerusut pissarsiarineqarsinnaanerat.

Nerisaqarnikkut ileqqut kulturitsinniipput. Qangarsuaaniilli nerisarineqartartut pinngortitamit pisuupput. Taamaattumik nerineqartartut soorlu makkuupput: miluumasut imarmiut, soorlu puisit arferillu, aalisakkat, timmissat kiisalu miluumasut nunamiut, paarnanik, sulluitsunik, nerukkanik naasunillu allanik akullugit. Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit innersuussutaanni quliusuni kalaaliminertortarnissaq kaammattuutigineqarpoq, pissutigalugu pisarnejq malillugu kalaaliminertortakkat miluumasunit imarmiunit pisut n-3 fedtsyrinik peqqinnartunik ulikkaarmata. Peqatigitillugu assigiinngisitaartunik nerisaqar-nissaq pingaaruteqartuusooq tikkuarneqarpoq, pissutigalugu qangaaniilli nerisarineqartartut aamma mingutsitsissutinik akoqartarmata, soorlu PCB-nik, tissalukaarutit amiakkui-nik kviksølvimillu, timimi katersorusaartartunik.

Nerisassanik peqqinnartunik amerlanerusut ilisimasaqarnerulernissaat aamma nerisaqarnerulernissaat anguniarlugit suliniutit amerlasuut ingerlanneqartarsimapput. Inissaq pissutigalugu ilaannaat matumani eqqaaneqassapput.

Nerisaqarnermut siunnersuutini innersuussutaasut siammarsarniarlugit 2006-imiilli Paa-risap ataani paasisitsiniaasoqartarsimavoq, soorlu aamma Nerisaqarnermut Siunnersui-soqatigiit meeqqanut 0-14-inut ukiulinnut nerisassat peqqinnartut pilugit quppersakkanik pingasunik saqqummersitsisimasooq.

2007-imi Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siunnersuutigaat Pilersuisup pisiniarfiini nerisassat peqqinnarnerusut nalinginnaasut pissarsiarineqarsinnaalernissaat anguniar-lugu kiffartuussinissamik isumaqatigiissutip allanngortinneqarnissaa. Tamatuma saniati-gut peqqinnartumik inuuneqarnissamik suliniuteqarnermi susassaqtunik nerisassat timigissartarnerlu pingaarnerutillugit pikkorissartitsisoqartarsimavoq. Nerisassat nukis-saqarfiuallaartut peqqinnanngitsullu akisunerulersinnissaannut periarfissanik Naalakker-suisunut kaammattuutissanik suleqatigiissitat suliaqarsimapput.

Naalakkersuisut anguniagaraat meeqqat atuariini atuartut tamarmik atuariinni peqqinnartunik nerisinnegartarnissaannik neqeroorteqalersinnaanissaq, tamannalu anguniarlugu 2007-imiilli aningaasanik immikkoortitsisoqartalersimavoq. Nerisaqarnermut siunnersuutit qulit najukkamilu pineqarsinnaasut aallaavigalugit atuariinni peqqinnartunik nerisaqarnissaq suli anguniagaavoq, ilaatigut suliniut "Atuariinni fritidshjemmini nerisassat aamma nerisitsineq pillugit politikki, sooq aamma qanoq" kiisalu 2011-mi aamma meeqqerivinni. Sumiiffinni tamakkuninnga susassaqtut sumiiffimmini nerisassat aamma nerisitsineq pillugit politikksaminnik ilusilersuinissaat suleqatigiinnissaallu siunertaavoq. "Nerisassat, timi aamma kulturi" samminerullugit 2010-mi oktoberimi Paarisap atuagassiaq SILA normu immikkut saqqummersippaa. Kantinani nerisassat peqqinnartut pinerullugit aamma pikkorissartitsisoqarsimavoq.

Ulluni makkunani Paarisap/Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Statens Institut for Folkesundhed suleqatigalugit misissuiffigaat peqqinnissaq anguniarlugu qinigassaqarneq qanoq akeqarnerseq, allatut oqaatigalugu nerisaqarnermut kaammattuutit qulit malillugit inuuneq qanoq akeqarnerseq - sulinermit isertitat aamma inuuniarnikkut pissutsit aallaavigalugit.

Peqqinnartumik inuuneqarneq pillugu Paarisap pikkorissartissimalerpai kommunini pinaveersaartitsinermit siunnersortit. Pinaveersaartitsinermik suliniarnermi qanoq inoo-riaaseqarnermut tunngatillugu saaffiginnittarfiit "Inuunerissarfiit" Peqqinnissaqarfiup a- taani pilersinneqarlaat ilimanaateqassaqqooqaat.

Nunap Immikkoortuini Ineriartortitsinissamut Aqutissiuussinermi/Regionale Udviklingsstrategi (RUS) suliniuteqartoqarpoq makku anguniagassatut naatsorsuutigalugit:

- Nunatsinni nerisassiukkanik tuniniaanerulerneq aamma unammilleqatigiinneru- lerneq aqutigalugit nammineq pilersorneq annertusillugu
- Piniartut ataasiakkaat isaatitsisinnaanermut periarfissaat annertusillugit

Aqutissiuussineq suli piareersarneqarpoq, taamaattorli arlalinnik suliniuteqartoqarta- reerpoq, ilaatigut aallartinissarniartunik nerisassiornermik namminersortutut aallartikku- suttunik pikkorissartitsinikkut aamma Arsummi/Ivittuuni umimmaleriffeqqamik pilersitsi- niarluni aallartitsinikkut.

Uumasut nakorsaqaqarnerisigut immikkoortortaqaqarfiup peqataaffigaa Styregruppen for Ny Nordisk Mad (Nunani avannarlerni nerisassat nutaat pillugit aqutisoqatigiit). Tamatu- mani suliniutinut ilaapput nunatta nerisassanik pissarititaanik Nunani avannarlerni ilisi- masaqaqarnerulernissaq, nunatsinni sumiiffinni immikkuullarissutsit aqutigalugit nerisas- sat iluaqutigalugit immikkut tunisassiorsinnaanerup annertusarneqarnissaa, pinngortita- mi misigisassarsiorluni takornariaqaqarnermik aamma sumiiffinni atortorineqarsinnaasut

ilisimaneqarnerulersinnerisigut eqqumiitsuliornermik inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq kiisalu sumiiffinni nerisassianik tunisassiornermik siuarsaaniarluni suliniutit tapersorsorneqarneri.

Nerisassanut tunngatillugu 2011-p affaani kingullermi Naalackersuisut aqutissiuussiariarlutik aamma pilersaarutorlutik suliniuteqarput. Tassuunakkut suliasat suunersut ersarissineqassapput kiisalu suut suliniutit piviusut pingaarnersiorneqarlutik, taamaalluni nunap immikkoortuini ineriartortitsinermik aqutissiuussinermi aamma Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit kaammattuutaat anguniagaasut nukittorsarneqarniassamata. Naalackersuisut kommunillu arlallit nerisassat tungaasigut suliniuteqarput makku ilanngullugit: nutaaliorneq aamma misigisassaqaqtitsineq. 2010-mi ukiakkut 2011-milu upernaakkut nutaalorsinnaaneq pillugu namminersorlutik inuussutissarsiuteqartunut sammisassaqaqtitsisoqarpoq, taamaalluni tunisassiaareersut naleqarnerulersinneqarniassamata.

Timigissarneq pillugu Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit kaammattuutigaat ullormut nal.ak. ataaseq meeqqat inersimasullumi timiminnik atuisassasut. Timigissarnermut ataitillugu qitiusumiit suliniuteqartorsuusimangilaq, taamaattorli Inuuneritta suliniutitigut arlariiusutigit sumiiffinni timigissarnermik suliniutinik tapersorsuiniartarpoq, soorlu arsaannermik ilinniartinnik aamma pilersaarutinik, suliffeqarfanni sullissivinnilu qanoq inooraaseqarnermik timigissarnernillu suliniuteqarfigineqartuni. Sumiiffinni ataasiakkaani ulluinnarni timigissarnernik aamma ilaatigut unammiaaarnernut peqataanissamut kiisalu alloriarnernik kisitsinissanut pilersaarutinut Inuunerissarfiit - siornatigut Nuummi Sukkortulerisut – suliniutigisaannik pilersitsisuupput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Agathe Fontain